

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті порушено питання про оновлення підходів щодо організації занять в умовах дистанційної освіти. Автором звертається увага на особливості проведення занять обґрунтовуються умови активізації діяльності здобувачів.

Ключові слова: освітній процес, умови активізації діяльності здобувачів та викладачів вищої освіти.

The article raises the issue of updating approaches to the organization of classes in the conditions of distance education. The author draws attention to the peculiarities of conducting classes and substantiates the conditions for activating the activities of the students.

Key words: educational process, conditions for activation of higher education students and teachers.

Сучасна освітня політика націлює на корені зміни змісту, форм, системи керування у закладах вищої освіти. У першу чергу, це оновлення освітнього процесу відповідно до викликів суспільства. Часи пандемії, військовий стан внесли свої корективи в освіту, багато чому навчили педагогічних працівників. Зокрема, умови синхронного і асинхронного навчання змусили педагогів активізувати в собі здібності як творчі, комунікативні, так й шліфувати уміння працювати з новими комп'ютерними програмами. Важливим аспектом діяльності викладачів стає оволодіння методами активізації здобувачів вищої освіти до навчальної, практико орієнтованої діяльності.

Як ми бачимо в Законі України «Про вищу освіту», освітній процес – це «інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості» [3].

Сьогодні говориться про формування конкурентоспроможної особистості, яка може протистояти негараздам життєвого середовища, поводитися мобільно за умов його змін, особистості, що може комунікувати, уникати конфліктів, особистість спрямована на неперервне професійне зростання тощо. Тому, метою освітнього процесу є «реалізація особистісного потенціалу людини, розвитку її творчих (креативних) здібностей, задоволення потреб особи і суспільства у підготовці компетентних фахівців, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці» [3].

Реалізувати дану мету можна через низку спеціально створених психолого-педагогічних, соціальних умов. Враховуючи те, що характерним для якості освітнього процесу є організація паритетних стосунків с системі «здобувач-

викладач», висока вмотивованість на формування компетентностей, комплекс педагогічно-доцільних засобів навчання, орієнтація на самостійну роботу, високий рівень самооцінки, викладачі мають вміти чітко планувати діяльність здобувачів на заняттях, зокрема підбирати такі методи і прийоми, які найбільш ефективно вплинуть на розвиток особистості, зокрема запрограмують просування кожного здобувача вищої освіти на шляху професійного становлення. Таким чином, діяльність педагога має бути спрямована на інноваційність, а діяльність здобувачів має носити активний пізнавальний характер. Ілюстрацією цього може слугувати рисунок 1, де показано взаємодію викладача і здобувача в процесі викладання і учіння.

Діяльність викладача (навчання, викладання)					
Визначення мети і завдань навчальної діяльності	Мотивація на діяльність	Визначення змісту навчальної діяльності	Механізм організації навчально-пізнавальної діяльності	Вибір педагогічних-доцільних стимулів, контроль	Оцінювання результатів
Суб'єкт-суб'єктна взаємодія (партнерство, дія в команді)					
Усвідомлення цілей навчально-пізнавальної діяльності	Розвиток потреб і мотивів навчально-пізнавальної діяльності	Процес перетворення інформації у знання	Прояв позитивно-емоційного відношення і волевових зусиль	Рефлексія	Самоконтроль
Навчально-пізнавальна діяльність здобувачів (учіння)					

Рисунок 1. Взаємодія викладача і здобувача на занятті

У чому ж виражається новизна організації освітнього процесу на рівні різних форм їх організації. Перше, на що слід звернути увагу, то на специфіку психологічного, дидактичного, емоційного характеру освітнього середовища на організованих заняттях. По-друге, слід усвідомити, що «сьогодні необхідна психологізація міжособистісних взаємин, що пред'являє підвищені вимоги до викладача в рамках «суб'єкт-об'єкт-суб'єктної» взаємодії. Взаємодіючи з викладачем, студент є водночас і суб'єктом (повноправною особистістю), і об'єктом, на який спрямовано педагогічний вплив [4, с. 313].

Далі можна виокремити інноваційний стиль викладання, що характеризує готовність до інноваційної педагогічної діяльності як «особливого особистісного стану, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії» [1, с.124]. Це є підставою стверджувати: сучасний викладач має бути

творчим, спрямованим на інноватику, що в свою чергу дозволить йому підбирати зміст, форму проведення, методи і прийоми, засоби навчання відповідно до індивідуальних особливостей кожного.

Робота в режимі синхронного і асинхронного навчання значно вплинула на оновлення як змістовної складової організації освітнього процесу, так і технологічної. Викладач, готуючись до занять має скомпонувати інформацію в її логічній послідовності, визначити більш складні або легкі до сприйняття частини. За умов проведення практичних, семінарських занять дуже виважено дозувати активну пошукову, дослідницьку, комунікативну роботу. «Засоби спілкування (синхронні й асинхронні) на дистанційних курсах дозволяють студентам відчувати свій зв'язок з викладачем та групою в оперативному режимі, розглядати проблеми й питання, що виникають» [2]. Вкрай важлива організація індивідуальної роботи, зокрема, під час асинхронного навчання. Викладачами пропонуються різні види таких завдань, серед яких мультимедійні презентації, завдання творчого, пошукового змісту, есе, реферати, тези виступів на круглих столах тощо). Така робота розширює можливості для самореалізації на заняттях, дозволяє більш повно засвоювати теоретичний матеріал, обґрунтовувати свою думку, критично мислити, розвивають комунікаційну компетентність.

Висновок. Модернізація освітнього простору вищої школи вимагає від суспільства конкретних рішень, зокрема реорганізації освітнього процесу, яка відбудеться за умов залучення викладачів інноваційного типу, що буде сприяти вибору адекватних меті, завдань, форм і методів організації розвитку особистості майбутніх фахівців, орієнтації навчання здобувачів в режимі високої самостійності та вмотивованості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015. 161с. https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf
 2. Кухаренко В.М. та ін. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. 3-є вид. / За ред. В.М. Кухаренка. Харків: НТУ "ХПІ", "Торсінг", 2002. 320 с.
 3. Освітній процес Стаття 47 ЗУ Про вищу освіту зі змінами 2023 рік №1556-VII від 01.07.2014, редакція від 01.01.2022 Детальніше: https://urst.com.ua/pro_vyshchu_osvitu/st-47
 4. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. К.: Вища шк., 2004. 335 с.
- Науковий керівник доктор педагогічних наук, професор Андрієвський Б.М.**